

PILSOEDSKI

ER IS EEN TIJD GEWEEST, DAT CALVIJN correspondeerde met Poolsche grooten, en dat uit de Poolsche dennewouden de psalmen der Calvinisten oprezen. Die tijd ligt ver achter ons.

Het Evangelie had als een bederfwerend zout het Poolsche volk kunnen redden, maar het luisterde niet, en thans heft maarschalk Pilsoedski de zweep dreigend omhoog. Dat is de gewone gang. Wordt het zachte juk versmaad van het Evangelie, dan komt het ijzeren juk van het fascisme: de zweep; de vuist van den Zwart-hemd . . . of wat nog veel vreeselijker is: de worghand van den Bolsjewiek.

Het koninkrijk Polen ging aan onderlinge verdeeldheid te gronde. De adel stond tegenover het volk; de rijke tegen den arme.

We kennen den Poolschen landdag. Ieder kent hem; indien we de allerschromelijkste wanorde in een vergadering willen aantoonen, dan spreken we van een Poolschen landdag.

Er was wel vaderlandsliefde, maar het partijbelang en het eigenbelang wogen zwaarder, terwijl de twee groote mogendheden Rusland en Oostenrijk en voorts Pruisen, dat in de weer was om een groote mogendheid te worden, met de oogen van roofdieren op de loer lagen om hun slag te slaan.

Polen brokkelde af; het werd al kleiner. Toen de edele held Koczusko, uit vele wonden bloedend, den Russen in handen viel, riep hij klagend uit: „Finis Poloniae!” „’t Is gedaan met Polen!” En een stervende Poolsche soldaat, den vinger in de bloedende wond doopend, schreef hetzelfde tegen den muur: „Finis Poloniae!”

Zoo ging de Staat ten onder. De drie aangrenzende rijken deelden den buit, en wenschten er elkander geluk

mee. ’t Was uit; er was geen Poolsche staat meer. . . . Dat was aan ’t einde der 18de eeuw.

Maar het Poolsche volk bestond nog, en toen kwamen de schoonste eigenschappen der Polen naar voren: vaderlandsliefde; toewijding; standvastigheid. Met een blijmoedig hart werden de zwaarste offers gebracht, om de nationale idealen hoog te houden.

Daar brak de wereldoorlog uit, en Jozef Pilsoedski sprong naar voren. Zijn tijd was aangebroken — zijn dag!

Zijn vrienden hadden altijd gemeend, dat hij te hoog mikte. Een vereeniging van alle Polen in ééne staat — dat was immers onmogelijk. Maar dat woord „onmogelijk” bestond niet in Pilsoedski’s woordenboek; hij was een voorman in de democratische beweging, beleed het sociaal-revolutionaire geloof, en werd in 1888 door de Russische geheime politie gepakt, en naar Siberië verbannen wegens medeplichtigheid bij een aanslag op den Tsaar.

Pilsoedski was toen 21 jaar, gesproten uit een oud adellijk geslacht. En hij ging naar de kwikzilvermijnen — dat was het begin van zijn politieke loopbaan. . . .

Vier jaar duurde die ballingschap, en in 1901 viel hij de Russische politie opnieuw in handen. Hij zat een jaar in de gevangenis, en wist toen te ontsnappen. Hij werd generaal in Oostenrijkschen dienst, en rukte met de Poolsche legioenen in 1914 Zuid-Rusland binnen.

Men was te Weenen wonder in zijn schik met Pilsoedski’s voortvarendheid. Hij zou zien, Congres-Polen aan Rusland te ontrukken, en er zou een Poolsch koninkrijk komen, onder de bescherming der centrale mogendheden. Een soort vazalstaat! En er werd onder de Duitsche vorsten hierin reeds naar een geschikten candidaat gezocht voor de Poolsche koningskroon. Het Beiersche vorstenhuis der Wittelsbacher had sterke kansen.

Zoo was Pilsoedski dan een beste jongen. Hij en zijn soldaten ontvingen van den ouden Keizer nieuwe vaandels, en aan eerbetuigingen ontbrak het niet. Maar hij kruiste den weg der Duitschers en werd uitgenoodigd, met zijn manschappen den eed van trouw af te leggen, want zij kwamen nu onder Duitsch gezag.

Niet doen . . .

Dan naar de nor! zei de Pruis.

Goed, was het antwoord; dan maar naar de nor!

En zoo kwam Pilsoedski in de gevangenis van Maagdenburg terecht, totdat de zegevierende Entente zijn celdeur openbrak, en hij de maarschalk werd van het Poolsche leger.

* * *

’t Was er dan van gekomen: een nieuwe Poolsche Staat, grooter dan ooit! Men moet nu maar niet zoo gauw meer zeggen: Dit kan niet, en dat kan niet. De resultaten van den wereldoorlog zijn verbazingwekkend geweest — de Poolsche Staat stond op uit de dooden! En Pilsoedski werd de eerste president der nieuwe republiek.

Aan feestdranken heeft het niet ontbroken bij de stichting der republiek; de hoop van eeuwen was in vervulling gegaan en Pilsoedski zou een oprecht en eerlijk staatshoofd zijn.

Er is wel geen twijfel aan, dat hij zulks wilde zijn, en in ’t begin liet zich alles ook mooi aanzien, al waren de bezwaren niet gering. Immers de heeren, die het Versailles-vredestraktaat in elkander zetten, maakten, om Duitschland klein te houden, Polen te groot. Een derde deel van de menschen, die in de Poolsche republiek wonen, zijn geen Polen en zullen het nooit worden.

maar zij zijn bij Polen geplakt en hebben de republiek topzwaar gemaakt. Het is een schier onherstelbare fout. En nu de Polen zelf!

Het begon goed — o zeker! Nieuwe bezems vegen schoon. Maar het bleek al heel spoedig, dat in het achterhuis de grauwe ratten weer rondschuifelden met hun lange staarten. En in die staarten schuilde de splijtzwam en de twist en het venijn. . . .

Toen Pilsoedski de hand uitstreckte, om de vrucht, gelouterd door het lijden van eeuwen, te grijpen, was het asch en stof, dat hij in de handen hield; en deze man, die den stormaanval der Russen op den nieuwen Staat wakker had weerstaan en gebroken, kon heengaan. Men had hem niet meer noodig, hij was te groot voor Polen. . . .

Zijn opvolger werd doodgeschoten, terwijl de mannen, die zedelijk verantwoordelijk waren voor den sluipmoord, vrij rondloopen. Er wordt hun geen haar gekrenkt, zoo verzekert Pilsoedski ten minste, en niemand kan 't beter weten dan hij.

Het leven ging zijn gang in Polen, en uit Parijs kwamen er bedekte vermaningen, om meer aan 't vaderland dan aan partijbelangen en eigen belangen te denken. En dan zou 't wel gaan — o zeker! dan zou 't wel gaan. . . .

Maar het ging niet; ten minste niet in de gewenschte richting, en daar ineens ratelden de machinegeweren en donderde het geschut voor de poorten van Warschau. . .

Het was de burgeroorlog! Straatgevechten! De burgers van den nieuwen Poolschen Staat vierden het zevenjarig bestaan der republiek door elkander te vermoorden. . . .

Moord en doodslag was te wijten aan een reusachtig misverstand, zegt Pilsoedski. 't Kan wel zijn, maar alvast waren er ongeveer 300 Polen gesneuveld, en al de ziekenhuizen van Warschau, een stad met bijna een millioen inwoners, lagen vol gewonden en gekwetsten.

De regeering vluchtte; de president, een vroegere vriend van Pilsoedski, vluchtte eveneens, en uit Warschau werd geseind, dat nu alles in orde was. Pays en vree! Maar met dat vergoten bloed is het nog niet in orde, en de 300 dooden, die door hun moeders achter gesloten ramen in de stilte worden beweend, blijven in hun graven. ☒

* * *

Daar is iets buitengewoons geschied. Pilsoedski greep de overwinning, en toen hij ze in de hand had, wierp hij de overwinning als een rotten appel op den mesthoop.

Hij werd tot president gekozen en weigerde, de benoeming aan te nemen. De arbeiders steunden hem, en de middenstand ook, maar de adel, de geestelijkheid en de grootgrondbezitters wilden hem niet. Dat was zijn grief! Hij meende, dat de verkiezing een nationale daad behoorde te zijn, maar het was weer een partijstemming, en zijn meerderheid was te klein naar zijn zin.

Daarom bedankte hij. De mestvork had hij reeds ter hand genomen, om den Augiasstal uit te mesten, maar hij zette de mestvork weer neer. 't Zou nu onbegonnen werk zijn, want schurken en schooiers voerden het grootste woord.

Kiest Moscicki, zei hij, tot president! En dat is toen gebeurd.

Moscicki is ingenieur van zijn vak, en heeft de leiding gehad van een der grootste stikstoffabrieken der wereld. Hij zal 't nu eens met politieke zuurstof moeten

probeerden, om de bacillen van partijbelang en eigenbelang uit het vergiftigde Poolsche bloed te verdrijven, en slaagt Moscicki niet met zijn goede voornemens, dan moet er de zweep maar eens aan te pas komen, beweert Pilsoedski.

Hij heeft die zweep al bij de hand. Ze is gemaakt naar het Italiaansch model; Mussolini is de fabrikant, en de kans is groot, dat we naast de zwarthemden van Rome over korter of langer tijd ook de zwarthemden van Warschau krijgen. L. P.

MERKWAARDIGE VISCHVANGST ☒

GEZETEN OP HET DEK VAN EEN WALVISCH-
vaarder, was een Engelsch reiziger in de gelegenheid om de zeer bijzondere wijze van vischvangen door Papoea's gade te slaan. Hij zag de naakte mannen in het water duiken, op ondiepe plaatsen over den bodem van de zee wandelen of kruipen naar de koralen. In de eene hand hadden ze een stok, waarmede ze in hopen en gaten stootten, terwijl ze de andere hand voor de opening hielden om de ontsnappende visschen te grijpen. Een jongen wist zelfs een visch te grijpen, die door het water schoot.

Op een oogenblik kwam een haai aanzwemmen, die den jongen aanviel. Deze vluchtte in een koraalhol, waar hij zijn zak met gevangen visch achterliet en waaruit hij even later wist te ontsnappen. Aan boord gekomen nam hij een groot mes, plonste opnieuw in het water, om den strijd met den haai aan te binden, dien hij tenslotte doodde.

